

Pr. 322/03.11.21
CEM

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 31-06-980-10384

Chișinău

22 decembrie 2021

Biroul Permanent al Parlamentului

În temeiul art.58 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr.797-XIII din 2 aprilie 1996, se prezintă Avizul la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.1530/1993 privind ocrotirea monumentelor (inițiativa legislativă nr.322 din 03 noiembrie 2021), aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.455 din 22 decembrie 2021.

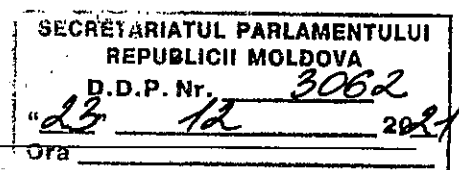
Anexe:

1. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Avizului (în limba română – 1 filă și în limba rusă – 1 filă);
2. Avizul la proiectul de lege (în limba română – 15 file).

**Secretar general adjunct
al Guvernului**

Roman CAZAN

*Ex.: Svetlana Nunu
Tel.:022-250-442*

Casa Guvernului,
MD-2033, Chișinău,
Republica Moldova

Telefon:
+ 373 22 250 101

Fax:
+ 373 22 242696

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. 455
din 22 decembrie 2021

Chișinău

**Cu privire la aprobarea Avizului asupra proiectului de lege
pentru modificarea Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului Avizul asupra proiectului de lege
pentru modificarea Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor.

Prim-ministru

Contrasemnează:

Ministrul culturii

Ministrul justiției

NATALIA GAVRILIȚA

Sergiu Prodan

Sergiu Litvinenco

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2021

AVIZ
asupra proiectului de lege pentru modificarea
Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor

Guvernul a examinat proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor, înaintat cu titlu de inițiativă legislativă (nr. 322 din 3 noiembrie 2021) de către un grup de deputați în Parlament, și relevă următoarele.

Inițiativa legislativă este înaintată în conformitate cu prevederile articolului 73 din Constituția Republicii Moldova și articolului 47 din Regulamentul Parlamentului, adoptat prin Legea nr. 797/1996.

Potrivit notei informative, respectivul proiect de lege are drept obiectiv modificarea Legii nr. 1530/1993 privind ocrotirea monumentelor (în continuare – *Legea nr. 1530/1993*) prin operarea modificărilor de redacție și completare, precum și abrogare a unor articole ce ar asigura:

- numirea expresă a instituțiilor responsabile de protejarea monumentelor istorice la nivel național și descrierea atribuțiilor și obligațiilor administrației publice locale de nivelul întâi și al doilea în acest domeniu;

- descrierea noțiunii „monument” și definirea celor trei categorii de elemente constitutive ale patrimoniului arhitectural în spiritul definițiilor stabilite în Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei din anul 1985, precum și stabilirea părților componente ale monumentelor;

- introducerea prevederilor referitoare la terenul monumentelor, zona lor de protecție și principiile de intervenție asupra acestora;

- stabilirea acțiunilor interzise atât asupra monumentului (demolarea, degradarea și mutilarea), cât și în zona lui de protecție, suplimentar celor prevăzute expres de lege;

- stabilirea categoriilor de lucrări asupra monumentelor, a căror executare se încadrează în conceptul de protejare a monumentelor;

- introducerea prevederilor care precizează modul de actualizare a Registrului monumentelor și regimul juridic al monumentelor nou-identificate;

- introducerea prevederilor noi cu privire la modul de reparare a prejudiciului adus monumentelor;

- excluderea sau modificarea prevederilor referitoare la bunurile de patrimoniu natural, mobil, arheologic și imaterial, la monumentele de for public

și la operele comemorative de război, care sunt reglementate prin legi speciale: Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Legea muzeelor nr. 1596/2002, Legea nr. 160/2017 cu privire la biblioteci, Legea nr. 880/1992 privind Fondul Arhivistic al Republicii Moldova. Legea nr. 280/2011 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, Legea nr. 218/2010 privind protejarea patrimoniului arheologic, Legea nr. 192/2011 monumentelor de for public și Legea nr. 161/2017 privind regimul mormintelor și operelor comemorative de război, care la momentul actual fac obiectul de reglementare a altor legi.

Atragem atenția asupra necesității ajustării proiectului de lege sub aspect redacțional, precum și sub aspect al respectării normelor de tehnică legislativă. În acest sens, ajustarea proiectului de lege se va realiza ținându-se cont de următoarele obiecții, propuneri și recomandări.

La articolul I:

a) În textul care indică sursa oficială de publicare a Legii nr. 1530/1993, după cuvintele „Monitorul Oficial” se vor introduce cuvintele „al Republicii Moldova”.

În același timp, din dispoziția de modificare se va exclude cuvântul „toate”, ca fiind inutil;

b) La punctul 1, în contextul modificării referinței la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, este necesar de a modifica și referințele la ministrul educației, culturii și cercetării.

c) La punctul 2:

Referitor la articolul 1, adițional, se recomandă reconsiderarea modificărilor propuse în proiectul de lege, după cum urmează:

textul alineatului (1) se va substitui cu următorul text:

„(1) În sensul prezentei legi, monumente sunt bunuri de patrimoniu arhitectural istoric, care reprezintă mărturii ale evoluției civilizațiilor de pe teritoriul republicii, precum și ale dezvoltării spirituale, politice, economice și sociale și care sunt înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat (în continuare – *Registrul monumentelor*) și în registrele monumentelor de importanță locală.”

Redacția respectivă pentru alineatul (1) se propune în contextul excluderii din art. 1 din Legea nr. 1530/1993 a specificării altor genuri de patrimoniu cultural și natural, astfel sub incidența prevederilor legii prenotate rămânând doar bunurile de patrimoniu cultural imobil. Totodată, propunerea decurge din faptul că prevederile legii urmează a fi implementate inclusiv la protejarea bunurilor de patrimoniu cultural – monumente istorice de categorie locală, înscrise în

registrele monumentelor întocmite de către autoritățile publice locale conform prevederilor art. 11 alin. (3).

Prepoziția „în” de la începutul dispoziției ce vizează modificarea alin. (2) se va substitui cu prepoziția „la” (obiecție valabilă și pentru pct. 9).

Pentru a indica intenția de modificare a alin. (2), se va utiliza termenul „cuvintele”. Potrivit Dicționarului explicativ al limbii române, sintagma reprezintă o unitate semantico-sintactică stabilă, formată dintr-un grup de două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare (obiecție valabilă și pentru pct. 17).

Adițional, remarcăm că, în vederea realizării acordului gramatical, cuvintele „se exclude” necesită a fi substituite cu cuvintele „se exclud”.

Alineatul (3) urmează să aibă următorul cuprins:

„(3) Monumente care fac parte din patrimonial cultural sunt considerate următoarele categorii de bunuri imobile, situate suprateran sau subteran:

a) monumente singulare: realizările de arhitectură, împreună cu terenul aferent delimitat topografic, instalațiile și componentele artistice, precum și elementele de mobilare interioară sau exterioară ce fac parte integrantă din aceste realizări, elementele sau structurile arhitectonice cu caracter arheologic, grote rezultate din activitatea omului, precum și lucrări artistice comemorative funerare, care se remarcă prin valoarea lor arhitecturală, istorică, arheologică, artistică, etnografică, religioasă, socială, științifică sau tehnică;

b) ansambluri: grupuri omogene de construcții urbane sau rurale, inclusiv zone construite, remarcabile prin valoarea lor arhitecturală, urbanistică, peisajeră, istorică, arheologică, artistică, etnografică, religioasă, socială, științifică sau tehnică, și suficient de coerente pentru a constitui obiectul unei delimitări topografice;

c) situri: spații suficient de specifice și omogene pentru a constitui obiectul unei delimitări topografice cuprinzând creații umane în cadru natural, remarcabile prin valoarea lor arhitecturală, urbanistică, istorică, arheologică, artistică, etnografică, religioasă, științifică, socială, tehnică sau al peisajului cultural.”

Substituirea integrală a textului alineatului (3) se propune în scopul ajustării prevederilor acestuia la prevederile articolului 1 din Convenția pentru protecția patrimoniului arhitectural al Europei, adoptată la Granada la 3 octombrie 1985, ratificată prin Legea nr. 533/2001 privind ratificarea unor convenții ale Consiliului Europei în domeniul culturii, la care autorul proiectului de lege face referire în nota informativă.

La alineatul (4) se va exclude cuvântul „național”.

d) La punctul 3, dat fiind faptul că dispozițiile articolului 2 alineatele (1), (2) și (3) în redacția proiectului legii repetă în mare parte dispozițiile articolului 1 alineatul (3), se propune a se substitui textul articolului 2 cu următorul text:

„Art. 2. (1) În categoria monumente singulare se includ edificii, construcții sau structuri care reprezintă diverse programe funcționale: fortificații, rezidențiale, eclesiastice, sociale, administrative, comerciale, științifice, educaționale, industriale și tehnice, arhitectură rurală de interes istoric sau etno-antropologic, istoric-memorialistice, precum și lucrări artistice funerare.

(2) În categoria ansambluri se includ ansamblurile arhitectonice care cuprind construcții/structuri caracterizate prin omogenitate istorică juridică sau funcțională, inclusiv cetăți, ansambluri monastice, cimitire, curți boierești, conace, ansambluri industriale, ansambluri arhitectural-peisajere, grădini, scuaruri, parcuri istorice, centre urbane sau rurale istorice, orașe sau sate istorice, zone istorice construite și fragmente de structură urbană sau rurală istorică, cartiere, piețe, străzi.

Între hotarele centrelor urbane sau rurale istorice, ale orașelor și satelor istorice, precum și ale zonelor istorice construite pot să existe monumente de categoria monument singular sau ansamblu.

(3) Din categoria situri fac parte: peisaje cultural-naturale, locuri ale memoriei istorice legate de evenimente istorice sau culturale semnificative, de viața unor personalități remarcabile, rezervații cultural-istorice sau cultural-naturale.

Între hotarele siturilor pot să existe monumente de categoria monument singular sau ansamblu.

(4) Fiecare monument este constituit din: componenta construită: edificii, construcții, structuri, inclusiv auxiliare, amenajări; terenul/suprafața de pământ, cu sau fără spații verzi sau acvatică, legat de componenta construită din punct de vedere istoric și funcțional, în cazul monumentelor singulare; terenul delimitat topografic, în cazul ansamblurilor și siturilor, cuprinzând toate terenurile cadastrale aflate în limita acestuia; stratul cultural-arheologic, situat subteran în limita terenului monumentului.

(5) Monumentele dispun de hotar stabilit pe limita exterioară a terenului acestora. Hotarul monumentului se precizează în urma cercetării materialelor de arhivă, a planurilor istorice hotarnice sau cadastrale, a altor investigații științifice, ținând cont de asigurarea integrității bunului de patrimoniu cultural, precum și de etapele de dezvoltare istorică a acestuia, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Culturii.

(6) Monumente pot fi obiectele ce s-au păstrat bine în întregime, în stare fragmentară ori în stare de ruină.”

e) La punctul 4, privind completarea cu articolul 3¹:

Din cuprinsul articolului 3¹ urmează a fi excluse cuvintele „și instituțiile de specialitate din subordinea ministerului”, deoarece pentru aplicarea legii este suficientă exercitarea funcțiilor ministerului stabilite în Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 147/2021.

Subsidiar, pentru a menține coerența textului legii, se propune includerea dispoziției prevăzute în redacția proiectului legii la articolul 3¹, în conținutul capitolului II. OCROTIREA MONUMENTELOR al Legii nr. 1530/1993. (A se vedea redacția propusă pentru articolului 10 alineatul (3), expusă la punctul 9).

f) La punctul 5:

La articolul 4 alineatul (1), cuvintele „și instituțiile din subordonate” se vor exclude din aceleași considerente enunțate la punctul 4. De asemenea, se propune menținerea metodei de investigații pluridisciplinare la constituirea Registrului monumentelor. Astfel, ținând cont că noțiunea „pluridisciplinaritate”, conform practicii instituite deja, se referă la situația în care o temă ce aparține unui anumit domeniu este supusă analizei din perspectiva mai multor discipline, considerăm necesară implicarea ministerelor vizate în lege la constituirea Registrului monumentelor.

Subsidiar, atragem atenția că dispozițiile articolului 4 al actului normativ în vigoare se referă strict la monumentele de importanță națională, înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat. Or, actualmente, există și registre ale monumentelor de importanță locală. Astfel, inclusiv pentru asigurarea implementării prevederilor articolului 3 și articolului 11 alineatul (3) din Legea nr. 1530/1993, este necesar de prevăzut în proiectul de lege dispoziții distincte referitoare la modul de constituire și aprobare a registrelor monumentelor de importanță locală. Obiecția este valabilă și pentru prevederile articolului 18.

g) La punctul 6, privind articolul 5:

Menționăm că includerea definițiilor în actul normativ trebuie să se facă doar în cazul și în limita necesară pentru reglementarea cercului subiecților, drepturilor și obligațiilor acestora și a modului de exercitare a drepturilor și obligațiilor. Pentru atingerea acestui scop, se impune ca noțiunile să fie definite doar în cazul în care, la momentul adoptării actului, se constată că un termen este pasibil de a fi interpretat în mai multe sensuri și autorul actului normativ, la etapa adoptării, decide că nu trebuie să lase determinarea sensului exact al termenului în sarcina celor care vor interpreta și vor aplica actul normativ. Această regulă este aplicabilă și în cazul în care termenul este folosit cu alt sens decât cel uzual. În acest context, menționăm necesitatea indicării în nota informativă a întrunirii condițiilor care impun definirea termenului în actul normativ, precum și a circumstanțelor care justifică definirea termenului în sensul propus de autori. În opinia noastră, aceasta trebuie să se facă doar în situații excepționale, deoarece articolul 71 alineatul (4) din Legea 100/2017 cu privire la actele normative, care prevede că la interpretarea actului normativ se ține cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului normativ, permite ca problemele care ar putea apărea să fie soluționate prin menționarea în mod expres în nota informativă a sensului în care urmează să fie interpretat un termen, deoarece aceasta ar permite să se

atingă atât scopul limitării discreției celor care vor interpreta actul, dar și scopul de a permite ca actul normativ să fie aplicat și relațiilor sociale care se vor naște pe viitor și de care, evident, nu putea să țină cont autorul actului normativ.

Adițional, propunem completarea articolului 5 cu noțiunea „ocrotirea monumentelor” cu următorul cuprins: „*ocrotirea monumentelor* – ansamblu de măsuri cu caracter științific, juridic, administrativ, financiar, fiscal și tehnic, menite să asigure identificarea, cercetarea, documentarea, inventarierea, clasarea, evidența, stabilirea zonei de protecție, prevenirea distrugerii/mutilării, conservarea, inclusiv paza și întreținerea, consolidarea, restaurarea, punerea în valoare a monumentelor istorice împreună cu mediul istoric-arhitectural al acestora și integrarea lor social-economică și culturală în viața colectivităților locale;”

Subsecvent, propunem ca noțiunile de la articolul 5 să fie indicate în ordine alfabetică.

h) La punctul 7, privind articolul 7:

În vederea asigurării corectitudinii expunerii, textul „alineatul (3) și alineatul (5) se va substitui cu textul „alineatele (3) și (5)”.

Propunem examinarea oportunității de atribuire a dreptului de a dispune de monumente de stat inclusiv de către Guvern, aceasta presupunând că la articolul 7 alineatul (2), după textul „de Parlament,” se va introduce textul „de Guvern,”.

i) La punctul 8:

Se va ține cont că, în cazul expunerii în redacție nouă a conținutului unui element structural sau a unei părți a acestuia se va utiliza sintagma „va avea următorul cuprins”, urmată de redarea noului text. Prin urmare, pentru respectarea regulii precitate, precum și pentru uniformizarea terminologiei utilizate în actele normative de modificare, cuvintele „va avea următorul conținut” se vor substitui cu cuvintele „va avea următorul cuprins”.

Legea nr. 121/2007 privind administrarea și deetimizarea proprietății publice stabilește la articolul 13 alineatul (1) litera b) că „obiectivele care fac parte din patrimoniul cultural național, înscrise în Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat, cu excepția celor stabilite de lege” sunt nepasibile de privatizare, nu și de a fi transmise în folosință. Prin urmare, excluderea din articolul 8 a alineatului prin care se dispune posibilitatea autorităților de a transmite în folosință monumente de care dispun nu este argumentată. Astfel, considerăm oportună revizuirea conținutului articolului 8.

j) La punctul 9, în contextul includerii la articolul 5 a definiției „ocrotirea monumentelor”, propunem a se expune în redacție nouă articolul 10, care diferă de redacția propusă în proiectul legii, după cum urmează:

„**Art.10.** (1) Ocrotirea monumentelor de către stat cuprinde prevederea și asigurarea ansamblului de măsuri privind ocrotirea monumentelor definit la art. 5, tragerea la răspundere penală sau contravențională a persoanelor fizice și juridice care au deteriorat, au mutilat sau au demolat monumente, a persoanelor responsabile de abandonarea și lăsarea lor fără întreținere, precum și repararea prejudiciului adus monumentelor.

(2) Ocrotirea de către stat este exercitată de Parlament, de Guvern, de consiliile locale de nivelul întâi și al doilea.

(3) Organul de stat pentru ocrotirea monumentelor este Ministerul Culturii în calitate de autoritate publică centrală responsabilă de domeniul protejării monumentelor.”

k) La punctul 10, referitor la articolul 11:

Cu referire la modificările pentru alineatul (1), cuvântul „textul” se va substitui cu cuvântul „cuvintele”.

La modificările pentru alineatul (3), cuvintele „la sfârșit” se vor exclude, or completarea unui text sau alineat, fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele, semnifică, conform regulilor generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia.

Adițional, alineatul (3), în redacția proiectului legii, se va completa cu textul: „, în limitele resurselor financiare disponibile”.

l) La punctul 11, care se referă la completarea cu articolul 11¹:

Ținând cont de faptul că pentru completare este suficient a se menționa că „se completează cu articolul 11¹ cu următorul cuprins:”, cuvântul „Legea” urmează a fi exclus (obiecție valabilă și pentru punctele 13 și 14).

Atragem atenția că elementele structurale ale articolului 11¹ alineatul (1) cu care s-a completat Legea nr. 1530/1993, însemnate prin litere, nu sunt expuse într-o ordine alfabetică corectă.

La alineatul (1), după textul „publice locale de nivelul I” se introduce textul „, ale municipiului Chișinău și ale municipiului Bălți,”.

La litera c), după cuvintele „de urbanism” se introduc cuvintele „și amenajare a teritoriului”.

La litera d), textul „orașe/centre orășenești” se substituie cu textul „orașe sau sate istorice, centre urbane sau rurale istorice, zone istorice construite”.

Litera f) se va substitui cu litera e), iar după cuvântul „monumentelor”, cuvintele „și pentru” se vor substitui cu cuvintele „și bunurilor”.

La alineatul (2) litera b), cuvântul „ține” se va substitui cu cuvântul „țin”.

m) La punctul 12, privind articolul 12:

La alineatul (1), cuvântul „protejării” se va substitui cu cuvântul „ocrotirii”, în corespundere cu terminologia utilizată în textul proiectului.

La alineatul (1), pentru respectarea exigențelor de tehnică legislativă și a uzanțelor în redactare, textul „ indicate la alineatul (2) și (3) al art. 2” se va substitui cu textul „indicate la articolul 2 alineatele (1), (2) și (3)”. Alineatul (1) se inserează aici în contextul modificării propuse a fi operate la articolul 2.

Subsidiar, atragem atenția că utilizarea cuvintelor „și/sau” nu este conformă regulilor tehnicii legislative, or acestea nu conferă claritate prevederilor. Prin urmare, propunem revizuirea utilizării acestora în tot textul proiectului de lege.

La alineatul (2) se vor include principiile de dezvoltare a zonelor, atât a celor existente, cât și a celor nou-proiectate, unde s-a instituit zona de protecție cu raza de 100 m (pentru localitățile urbane) și 200 m (pentru localitățile rurale). De asemenea, considerăm necesară completarea acestuia cu norme ce prevăd situația când în raza zonei de protecție se află proprietatea privată a unei persoane fizice sau juridice.

Alineatul (3) urmează să aibă următorul cuprins:

„(3) Zona de protecție indicată la alineatul (2) se instituie în mod automat ca fiind măsură de protecție provizorie din momentul în care bunul imobil este înscris în Registrul monumentelor sau în Registrul monumentelor de importanță locală și expiră atunci când este delimitat și aprobat hotarul exact al acestei zone.”

La alineatul (4), cuvintele „planului zonei de protecție” se vor substitui cu cuvintele „proiectul zonei de protecție”.

La alineatul (6) se vor exclude cuvintele „al prezentului articol”, pentru a asigura conformitatea cu articolul 55 alineatul (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, ce stabilește că „în cazul în care se face trimitere la o normă juridică care este stabilită în același act normativ, pentru evitarea reproducerii acesteia, se face trimitere la elementul structural sau constitutiv respectiv, fără a se indica că elementul respectiv face parte din același act normativ” (observație valabilă și pentru restul cazurilor similare din proiect, inclusiv cuvintele „prezentei legi”), iar cuvântul „urbanistică” se va substitui cu cuvintele „de urbanism și amenajare a teritoriului”.

Propunem o redacție nouă a textului alineatului (7):

„(7) În caz de intersectare, prin suprapunere parțială, a zonelor de protecție a două sau a mai multe monumente, pentru acestea se instituie o zonă unificată de protecție, stabilită prin proiectul zonei unificate de protecție, în documentația cadastrală și documentația de urbanism și amenajare a teritoriului localității fiind marcat hotarul unic al acestei zone.”

n) La punctul 13, privind articolul 12¹:

La alineatul (1), textul „(cu excepția orașelor/centrelor orășenești)” se va substitui cu textul „(cu excepția orașelor sau satelor istorice, centrelor urbane sau rurale istorice și zonelor istorice construite protejate)”.

Alineatul (2) urmează a fi modificat prin prisma prevederilor articolului 37 din Legea nr. 835/1996 privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului, care dispune dezvoltarea teritoriului localității numai în baza documentației de urbanism și amenajare a teritoriilor aprobate.

o) La punctul 14:

La articolul 12² alineatul (1), textul „– orașe/centre orășenești” se va substitui cu textul „– orașe sau sate istorice, centre urbane sau rurale istorice, zone istorice construite”;

La articolul 12² alineatul (6), cuvintele „Ministerul Culturii” se vor substitui cu cuvântul „Guvern”, deoarece Planul de referință este un document multilateral, care vizează mai multe domenii, iar conform articolului 7 din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, Guvernul este împuternicit de realizarea politicii statului în domeniile de activitate în care competențele ministerelor se intersectează.

p) La punctul 16, referitor la articolul 16:

Se propune o altă redacție a alineatului (2):

„(2) Regulamentele, indicațiile metodice, instrucțiunile și normativele din domeniul ocrotirii monumentelor, secțiunile referitoare la protejarea patrimoniului cultural imobil din documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului național, regional și al unităților administrativ-teritoriale, studiile de fundamentare și secțiunile de specialitate din planurile urbanistice generale, zonale și de detaliu, care au ca obiect monumente de importanță națională, studiile de fundamentare istorico-științifică pentru delimitarea zonelor de protecție a monumentelor de importanță națională sau a zonelor construite protejate, proiectele de intervenții la monumente, inclusiv în rezervații culturale și cultural-naturale și în zonele lor de protecție, examinate conform etapelor de execuție (schiță de proiect și proiect de execuție), precum și alte documentații privind domeniul protejării patrimoniului arhitectural sunt aprobate de către Ministerul Culturii în baza avizului favorabil al Consiliului Național al Monumentelor Istorice (în continuare – *Consiliu*).”

Atenționăm asupra faptului că numărul de ordine corect al alineatului cu care se dorește a fi completat articolul 16 va fi „(4¹)”.

Dispoziția propusă pentru alineatul (5) din proiectul legii se va insera în structura articolului 16 ca un alineat nou – alineatul (4²).

În conformitate cu articolul 54 alineatul (1) litera i) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire. Prin urmare, abrevierile „UNESCO”, „ICOMOS” se vor utiliza după prima utilizare în text.

Dispoziția alineatului (5) din Legea nr. 1530/1993 nu se va modifica.

q) La punctul 17, privind articolul 16¹:

Remarcăm că procesele-verbale de constatare a încălcărilor se încheie și nu se alcătuiesc (a se vedea Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218/2008). Totodată, în contextul modificării denumirii Agenției, necesită a fi ajustat articolul 423⁸ din Codul contravențional.

Adițional, se propune completarea articolului 16¹ cu alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Inspectarea teritoriului și a zonei de protecție a rezervațiilor cultural-istorice și cultural-naturale, inclusiv a monumentelor, siturilor arheologice și monumentelor naturii cu statut individual de protecție din cadrul acestor rezervații, precum și controlul/supravegherea respectării legislației în domeniul ocrotirii monumentelor, a patrimoniului național arheologic și mediului, încheierea proceselor-verbale în caz de constatare a încălcărilor și emiterea prescripțiilor de sistare a lucrărilor ilegale se asigură de către administrația rezervațiilor.”

Menționăm că această completare la Legea nr. 1530/1993 va permite instituirea unui mecanism viabil de control și contracarare a unor acțiuni ce denaturează cadrul patrimonial din zona rezervației. Cât ține de componenta de mediu, atragem atenția că Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător prevede ca atribuție a Inspectoratului pentru Protecția Mediului, la articolul 28 litera i), „să interzică pe teritoriile rezervațiilor naturale, monumentelor naturii, braniștilor, parcurilor naționale, pe terenuri cu destinație specială efectuată de lucrări ce contravin regimului acestor teritorii”, controlul privind intervențiile în rezervațiile cultural-naturale nefiind o preocupare a acestui Inspectorat.

La alineatul (2), cuvintele „Agenția pentru Protecție și Restaurare a Monumentelor” se va substitui cu cuvintele „Agenția de Inspectare a Monumentelor”.

La articolul 16¹ se propune a fi exclus alineatul (4), deoarece constituie resortul Regulamentului de organizare și funcționare a Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor, aprobat prin Ordinul Ministerului Culturii nr. 232/2010.

r) La punctul 18, privind articolul 18:

a) La alineatul (3), cuvintele „în baza proiectului de lege de actualizare a Registrului” se vor substitui cu cuvintele „în baza proiectului de hotărâre de Parlament privind modificarea Registrului monumentelor”. Registrul monumentelor Republicii Moldova ocrotite de stat este aprobat prin hotărâre de Parlament și, respectiv, orice modificare a respectivului act normativ urmează a fi operată, la fel, prin hotărâre de Parlament, nu prin lege.

În vederea asigurării coerenței textului legii, se propune schimbarea cu locul a alineatelor (2) și (3).

Se propune inserarea unui nou alineat în structura articolului 18, care va avea următorul cuprins:

„(4) Listele adiționale se întocmesc în baza studiilor de inventariere a fondului istoric arhitectural, urbanistic, etnografic, efectuate de instituțiile care dețin competență în domeniul protejării patrimoniului cultural, la propunerea cetățenilor, asociațiilor de profil. Datele se centralizează, se verifică și se prelucrează de subdiviziunea de specialitate din cadrul Ministerului Culturii.”

Dispoziția prevăzută la alineatul (4) din proiectul de lege se va insera drept alineatul (5). Totodată, din textul acestui alineat se va exclude textul „inclusiv, la propunerea cetățenilor, asociațiilor de profil.”

Subsidiar, atragem atenția că procedura de înscriere în registrele locale rămâne nereglementată. Se recomandă completarea dispozițiilor articolului 18 cu prevederile de rigoare.

s) La punctul 21, pentru îmbunătățirea redacțională a dispoziției de modificare, propunem ca aceasta să debuteze astfel:

„Articolul 23 alineatul (1)”.

Adițional la proiectul de lege, se propune completarea articolelor 25, 26 și 27 din Legea nr. 1530/1993, după cum urmează:

a) La articolul 25 alineatul (1), după textul „documentației tehnice,” se vor introduce cuvintele „elaborate de către specialiști atestați în domeniul respectiv și”;

La articolul 26, după cuvintele „persoane fizice” se va introduce textul „care dețin certificat de atestare tehnico-profesională în domeniu sau persoane juridice ce dispun de specialiști atestați în domeniu,” iar textul „specializate în domeniul de referință” se va exclude.

La articolul 27, după textul „împuțerniciți speciali,” se va introduce textul „atestați în domeniu.”

În ceea ce privește punctul 22, atenționăm că abrogarea articolului 28 nu este argumentată. Norma prevăzută la articolul 28 din Legea nr. 1530/1993 se referă la cercetările arhitectural-arheologice în cadrul elaborării documentației de proiect pentru restaurarea monumentelor sau conservarea vestigiilor arheologice descoperite în urma săpăturilor. Actualmente, atribuțiile prevăzute la acest articol se exercită de către Agenția Națională Arheologică și Comisia națională arheologică. Astfel, se propune păstrarea articolului 28 în textul Legii nr. 1530/1993, cu substituirea textului „instituțiile de profil,” cu textul „instituțiile specializate din subordine.”

t) Referitor la punctul 23, abrogarea articolului 29 nu se acceptă. În practica mondială în domeniul restaurării monumentelor există precedente, exemple de înlocuire cu replici (copii) a unor elemente componente ale monumentelor. În cele mai multe cazuri este vorba despre componentele artistice – sculpturi, instalații etc. expuse în exterior, pentru care metodele de conservare

in situ nu sunt eficiente în scopul păstrării integrității acestora din cauza gradului avansat de degradare. În acest caz, în funcție de valoarea artistică, istorică sau științifică, aceste părți ale monumentului se extrag și se expun în muzee, iar în locul acestora se instalează copii. Chiar dacă în arhitectura națională elementele arhitecturale artistice din componența monumentelor pot fi considerate modeste, păstrarea unor fragmente originale și muzeificarea lor constituie o cauză absolut compatibilă cu domeniul protejării monumentelor și propagării importanței și valorii istorice ale acestora.

În contextul celor expuse *supra*, se propune expunerea articolului 29 într-o redacție care să se refere la bunurile de patrimoniu arhitectural, după cum urmează:

„Art. 29. Prelevarea, înlocuirea cu replici și machete în vederea conservării, precum și utilizarea în orice fel a unor componente ale monumentelor, descoperite în timpul săpăturilor arheologice, se realizează în baza deciziei organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor.”

u) La punctul 25, referitor la capitolul VI:

Subliniem că cuvintele „după caz” redau un caracter incert normei, motiv pentru care se vor exclude din textul normei articolului 46 alineatul (2).

Amendamentul propus pentru articolul 46 alineatul (3) necesită a fi reformulat, prin substituirea cuvintelor „ordinul Ministerului Culturii” cu cuvintele „ordinul ministrului culturii”, or ordinele se semnează de către conducătorii autorităților publice, și nu de autoritate.

Considerăm oportună intervenția în textul redacției propuse pentru articolul 47 alineatul (1), prin substituirea cuvintelor „bunului imobil” cu cuvântul „monumentului”, or folosirea termenului de „bun imobil” este mult prea generală și nu se încadrează tematic în textul normei propuse.

La articolul 47 alineatul (2), cuvintele „actul specializat al Ministerului Culturii” se vor substitui cu cuvintele „emiterea ordinului ministrului culturii”. Căci prevederile Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 147/2021 reglementează că ministrul culturii emite ordine în mod unipersonal și în limitele competenței sale, asigurând controlul executării acestora. Emiterea unor „acte specializate” nu se regăsește printre atribuțiile funcționale ale ministerului.

Adițional, se propune completarea articolului 47 cu un alineat nou, după alineatul (2) din proiectul de lege, care va avea următorul cuprins:

„(2¹) Prin ordinul cu privire la repararea prejudiciului adus monumentului se stabilește inclusiv termenul în care proprietarul sau gestionarul sau titularul altor drepturi reale asupra bunului imobil cu statut de monument va prezenta documentația de proiect și va executa lucrările proiectate.”

La punctul 28, privind articolul 57, atragem atenția că atribuția Agenției de Protecție și Restaurare a Monumentelor de a constata cauze contravenționale este prevăzută la articolul 423⁸ din Codul contravențional al Republicii Moldova

nr.218/2018. Astfel, întrucât regimul juridic al răspunderii contravenționale este reglementat prin normele Codului contravențional, nu considerăm oportună indicarea acestora și în proiectul legii, paralelismele în legislație fiind inadmisibile.

La articolul III se va ține cont că, potrivit articolului 56 alineatul (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, actele normative intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova sau la data indicată în textul actului normativ, care nu poate fi anterioară datei publicării. Totodată, alineatul (3) al acestui articol dispune că „intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.”. Astfel, intrarea în vigoare a actului normativ la data publicării trebuie să fie argumentată în nota informativă.

În nota informativă:

a) la punctul 1, urmează a se face referință la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1530/1993 și nu la proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative;

b) la punctul 4 nu este indicat numărul Legii monumentelor de for public nr. 192/2011;

c) la punctul 6 se vor indica actele normative care urmează a fi modificate în contextul modificării propuse în proiectul de lege pentru articolul 16¹, în ceea ce ține de schimbarea denumirii Agenției de Inspectare și Restaurare a Monumentelor.

Ținând cont de cele menționate *supra*, Guvernul susține proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 1530/1993, cu condiția ajustării corespunzătoare a acestuia prin prisma obiecțiilor și propunerilor prezentate.

ПРАВИТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 455

от 22 декабря 2021 г.

Кишинэу

**Об утверждении Заключения по проекту закона о внесении
изменений в Закон № 1530/1993 об охране памятников**

Правительство ПОСТАНОВЛЯЕТ:

Утвердить и представить Парламенту Заключение по проекту закона
о внесении изменений в Закон № 1530/1993 об охране памятников.

Премьер-министр

НАТАЛЬЯ ГАВРИЛИЦА

Контрасигнует:

Министр культуры

Серджиу Продан

Министр юстиции

Серджиу Литвиненко